

2. Яковенко А.В. Актуальные проблемы прогрессивного развития международного космического права: дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.10 «Международное право» / Яковенко А.В. – М., 1999. – 181 с.
3. COPUOS/LEGAL/T.697 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.oosa.unvienna.org/docs/transcripts/legal/LEGAL_T_697R.doc
4. Онищенко Н.М. Кодифікація / Онищенко Н.М. // Юридична енциклопедія (К-М). – Т. 3. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. В.П. Бажана, 2001. – 789 с.
5. Стефанчук Р.О. Поняття та форми систематизації цивільного законодавства / Р.О. Стефанчук // Приватне право і підприємництво: Збірник наукових праць. – Вип. 10. – К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Академії правових наук України, 2011. – С. 7-12.
6. Кодифікації міжнародного права // Українська радянська енциклопедія. – Т. 7. – К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1962. – 576 с.
7. Теліпко В.Е. Міжнародне публічне право: навч. посібник / Теліпко В.Е., Овчаренко А.С. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 608 с.
8. Трикоз Е.Н. «Кодистика» (учение о технике кодификации) в международном праве / Трикоз Е.Н. // Правоведение. – 2010. – № 4. – С. 109-126.
9. Бекашев К.А. Международное публичное право: учебник / К.А. Бекашев. – 2-е изд. [перераб. и доп.]. – М.: Проспект, 2003. – 640 с.
10. Бекашев К.А. Международное публичное право: сборник документов / Бекашев К.А., Ходаков А.Г. – М.: Изд-во БЕК, 1996. – Т. 1 – 570 с.
11. Международное космическое право: учебник / Отв. ред. Г.П. Жуков, Ю.М. Колосов. – М.: Международные отношения, 1999. – 360 с.
12. Доклад Комитета по использованию космического пространства в мирных целях / [Электронный ресурс] // Генеральная Ассамблея ООН: шестьдесят третья сессия. Дополнение №20 (A/63/20). – Нью-Йорк, 2008. – 59 с. – Режим доступа: http://www.oosa.unvienna.org/pdf/gadocs/A_63_20R.pdf
13. Адамов И.Н. Прогрессивное развитие международного космического права / Адамов И.Н. // Актуальные проблемы международного публичного и международного частного права: сборник научных трудов. – Вип. 1. – Минск: БГУ, 2009. – 342 с.
14. Шемшученко Ю.С. Космічне право: підручник / Шемшученко Ю.С. – К.: Вид-во «Юридична думка», 2012. – 280 с.

УДК 341.4.352.21

СУЧАСНА СИСТЕМА МІЖНАРОДНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ: ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА

Головко О.П., асистент

Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена висвітленню поняття та структури сучасної системи міжнародної кримінальної юстиції. Органи міжнародного кримінального правосуддя (міжнародної кримінальної юстиції) – це суди, засновані міжнародним співтовариством за участю Організації Об'єднаних Націй на підставі або на виконання міжнародних договорів. Вони в складі міжнародних суддів, за участю міжнародних обвинувачів і захисників, у процесуальному порядку, передбаченому міжнародно-правовими документами, здійснюють розгляд і вирішення по суті кримінальних справ щодо осіб, винних у вчиненні найбільш тяжких злочинів, що викликають стурбованість міжнародного співтовариства

(міжнародних злочинів), а також у справах про інші злочини, віднесених до їх юрисдикції. Міжнародне кримінальне правосуддя, являє собою діяльність щодо застосування міжнародного права, тих його юридичних норм і принципів, які мають основоположне значення для забезпечення миру, захисту особи та життєво важливих інтересів міжнародного співтовариства від особливо небезпечних для людської цивілізації порушень принципів і норм міжнародного права.

Ключові слова: міжнародне кримінальне правосуддя, міжнародний кримінальний суд, кримінальні трибунали ad hoc, гібридні кримінальні трибунали, універсальна юрисдикція, міжнародні злочини.

Головко О.П. СОВРЕМЕННАЯ СИСТЕМА МЕЖДУНАРОДНОЙ УГОЛОВНОЙ ЮСТИЦИИ: ПОНЯТИЕ И СТРУКТУРА/ Национальный университет «Одесская юридическая академия», Украина
В статье анализируется понятие и структура современной системы международной уголовной юстиции. Органы международного уголовного правосудия (международной уголовной юстиции) - это суды, основанные международным сообществом при участии Организации Объединенных Наций на основании или на выполнение международных договоров. Они в составе международных судей, с участием международных обвинителей и защитников, в процессуальном порядке, предусмотренном международно-правовыми документами, осуществляют рассмотрение и разрешение по существу уголовных дел в отношении лиц, виновных в совершении наиболее тяжких преступлений, вызывающих озабоченность международного сообщества (международных преступлений), а также по делам о других преступлениях, отнесенных к их юрисдикции. Международное уголовное правосудие представляет собой деятельность по применению международного права, тех его юридических норм и принципов, которые имеют основополагающее значение для обеспечения мира, защиты личности и жизненно важных интересов международного сообщества от особо опасных для человеческой цивилизации нарушений принципов и норм международного права.

Ключевые слова: международное уголовное правосудие, международный уголовный суд, уголовные трибуналы ad hoc, гибридные уголовные трибуналы, универсальная юрисдикция, международные преступления.

Golovko O.P. THE MODERN SYSTEM OF INTERNATIONAL CRIMINAL JUSTICE: THE CONCEPT AND STRUCTURE / National university "Odessa law academy", Ukraine

The article analyzes the concept and structure of the modern system of international criminal justice. Bodies of international criminal justice - the courts formed by the international community, with the participation of the United Nations on the ground or on the implementation of international agreements. They are composed of international judges, with the participation of international prosecutors and defenders, in a procedural manner provided by international legal documents, carry out the review and resolution of the merits of criminal cases against those responsible for the most serious crimes of concern to the international community (international crimes) as well as for other crimes attributed to their jurisdiction. International criminal justice is an activity on the application of international law, those of its legal rules and principles that are fundamental to the peace, protection of the individual and the vital interests of the international community of highly hazardous to human civilization violations of the principles and norms of international law.

International criminal justice is carried out only by international justice bodies - courts (regardless of their specific denomination), specially constituted for its implementation in cases concerning international crimes, or specifically vested with jurisdiction to do so. These courts are differently legally based for the establishment and operation, have some differences in jurisdictional and organizational nature. However, only a judges of these bodies on the basis of international law empowered to perform international justice in criminal cases of international crimes. Any other authorities of the international community are not allowed to deliver justice in cases of international crimes.

It should be noted that the individual criminal responsibility of individuals for international crimes is intended to punish the perpetrators. The principle of inevitability of punishment that underlies national criminal law certainly applies also to international crimes that have high degree of public danger and affect the interests of the entire international community.

International criminal justice is done by challenging in the international courts (whether it's name and specific organizational form) criminal proceedings for international crimes. Thus solving international criminal case is that the judgment constitutes the commission of international crime that is the subject of investigation in the case, these facts give legal assessment, applies international law that provides for these facts, determines the legal consequences arising from their application of international law to the facts, that condemns and punishes a person guilty of a violation of the relevant rules of international law or justify the innocent person.

International criminal justice is an activity of the application of international law as its legal norms and principles which are fundamental to peace, protection of the vital interests of the international community especially dangerous for human civilization violations of the principles and norms of international law. International criminal justice is different from other areas of international cooperation of a number of features that characterize it as a separate branch of international cooperation.

In modern international law affirming the principle of universal prosecution of perpetrators of international crimes. According to this principle, persons subject to criminal prosecution, regardless of the crime or their nationality. Thus, if the Genocide Convention is based on the principle place of crime, then the Geneva Conventions already includes the principle of universality. Article 146 IV Geneva Convention expressly

provides that the court must indulge a person, regardless of their nationality, not their punishment makes committing crimes in a certain place.

Key words: international criminal justice, international criminal court, ad hoc criminal tribunals, hybrid criminal tribunals, universal jurisdiction, international crimes.

XX століття відзначилось не лише стрімким розвитком науково-технічного прогресу, інститутів громадянського суспільства та міжнародних відносин, але й безпрецедентними за розмахом масовими порушеннями основоположних прав і свобод людини, вчиненими під час міжнародних та внутрішньодержавних конфліктів. Відсутність ефективних механізмів боротьби з такими посяганнями на національному рівні стала причиною створення міжнародних кримінальних судів. Важливість дослідження міжнародних кримінально-процесуальних норм обумовлена можливою ратифікацією Україною Статуту Міжнародного кримінального суду, яка вимагатиме приведення українського законодавства у відповідність до процесуальних положень, що регулюють його діяльність.

Окремі аспекти функціонування міжнародного кримінального судочинства розглядалися в працях українських правників М. Буроменського, Н. Дрьоміної, Д. Кулеби, А. Маєвської, А. Мацко, В. Семенова, Т. Сироїд. Метою статті є наукове дослідження окремих аспектів організації та кримінально-процесуальної діяльності міжнародних кримінальних судів.

Слід відзначити, що індивідуальна кримінальна відповідальність фізичних осіб за міжнародні злочини має своєю метою покарання винних. Принцип невідворотності покарання, що лежить в основі національного кримінального права, безумовно застосовується й до міжнародних злочинів, що володіють підвищеним ступенем суспільної небезпеки та зачіпають інтереси всього міжнародного співтовариства.

І. Карпець пише, що міжнародні злочини повинні тягти специфічну для кримінального права міру відповідальності – кримінальне покарання [1, 13]. По суті на таких же позиціях стоїть і Г. Шварценбергер [2, 22].

Не викликає сумніву, що ефективним засобом боротьби проти міжнародних злочинів є передача винних до суду національних трибуналів. Д. Левін відзначає, що в принципі питання про такі злочини, як геноцид і військові злочини, склади яких визначені в Женевських конвенціях 1949 року, можуть розглядатися національними судовими інстанціями [3, 105].

Стаття VI конвенції про геноцид передбачає, що особи, звинувачені в здійсненні подібних актів, повинні бути засуджені компетентним судом тієї держави, на території якої вони були вчинені. За цим же принципом діють і Женевські конвенції. Так, наприклад, ст.146 Конвенції про захист цивільного населення під час війни встановлює, що кожна сторона зобов'язується розшукувати осіб, обвинувачуваних у тому, що вони вчинили або наказали вчинити те чи інше зі згаданих у конвенції серйозних порушень, і передати їх до свого суду [4, 187]. При цьому виникають два питання: на яких осіб поширюється юрисдикція таких судів і яке право вони застосовують?

У сучасному міжнародному праві, як уже зазначалося, все більше утверджується принцип універсального переслідування осіб, винних у міжнародних злочинах. Згідно з цим принципом, кримінальному переслідуванню підлягають особи, незалежно від місця вчинення злочину або їх громадянства. Так, якщо конвенція про геноцид ще заснована на принципі місця скоєння злочину, то Женевські конвенції вже включають у себе принцип універсальності. Стаття 146 IV Женевської конвенції прямо передбачає, що суду повинні віддаватися особи, незалежно від їх громадянства, і не обумовлює їх покарання вчиненням злочинів у певному місці.

Стаття V конвенції про апартеїд також встановлює, що будь-які винні в актах апартеїду особи можуть віддаватися компетентному суду будь-якої держави-учасника конвенції, яку може набути юрисдикцію щодо особи обвинувачуваного.

Що ж стосується застосовуваного права, то Женевські конвенції накладають на держави-учасники обов'язок ввести в дію законодавство, необхідне для забезпечення ефективного кримінального покарання військових злочинців. Більшість держав світу має таке законодавство. Тому в принципі національні суди, розглядаючи справи осіб, обвинувачених у вчиненні міжнародних злочинів, можуть застосовувати внутрішньодержавне право. У той же час, немає ніяких перешкод, якщо тільки це не суперечить правовим принципам тієї чи іншої країни, вести судочинство й на основі норм відповідних міжнародних конвенцій.

Таким чином, у разі вчинення міжнародних злочинів, хоча суд над особами, винними у їх вчиненні, може здійснюватися національними за своїм складом трибуналами, їх юрисдикційна основа є в принципі універсальною або міжнародною, і вони можуть застосовувати норми міжнародного права. Розгляд справ про міжнародні злочини різко змінює сам характер судового розгляду та його правової основи. Д. Полторак щодо Нюрнберзького трибуналу писав, що міжнародний характер суду визначається не застосуванням ним правом і не тим фактом, що він був створений на основі міжнародної угоди, а схваленням статуту та вироку трибуналу міжнародним співтовариством [5, 336]. З ним згодні й деякі західні юристи [6].

У принципі це абсолютно вірно. Однак не слід забувати, що Нюрнберзький процес, за словами Ю. Рибаківа, «був першим в історії прикладом міжнародного суду за злочини проти миру та людства» [7, 183], і що саме тому з боку всього міжнародного співтовариства було природно та навіть необхідно висловити підтримку та схвалення такого рішення. З тих пір норми міжнародного права, щодо припинення міжнародних злочинів, отримали значного розвитку, прийнято ряд відповідних конвенцій, нюрнберзькі принципи стали частиною сучасного загального міжнародного кримінального права. Тому навряд чи необхідно в нинішніх умовах кожен раз з'ясовувати думку міжнародної спільноти в разі їх застосування на практиці.

Як відзначає Г. Шварценбергер щодо резолюції Генеральної Асамблеї від 11 грудня 1946 р., яка підтвердила їх: «головне юридичне значення цієї резолюції може полягати в тому, що в майбутньому будь-який член Організації Об'єднаних Націй буде позбавлений можливості ставити під сумнів дієвість цих принципів як норм міжнародного права» [8, 121]. У той же час, хоча склад суду, юрисдикція та застосовуване право судів над особами, винними у вчиненні міжнародних злочинів, є до певної міри похідними від схвалення нюрнберзьких принципів в якості частини загального міжнародного права і, більше того, визнання міжнародною спільнотою їх імперативного характеру, навряд чи це повинно применшувати самостійне значення питань щодо складу суду, юрисдикції та правової основи відповідних судів [9, 34].

На нашу думку, на характер суду впливає суспільна небезпека вчинених злочинів. Чим вище збитки, нанесені ними міжнародному співтовариству, тим більша потреба того, щоб судовий розгляд носив справді міжнародний характер. Звичайні військові злочини можуть переслідуватися в рамках національних систем, у той час як покарання головних військових злочинців, осіб, які вчинили особливо тяжкі злочини, слід було б здійснювати міжнародними судовими органами, як це було в Нюрнберзі та Токіо. Такі органи, що складаються з представників не однієї, а декількох країн, а бажано й різних правових систем, можуть сприяти кращому здійсненню правосуддя на основі загальноновизнаних принципів права.

Разом із тим, аналіз правового статусу суб'єктів міжнародного кримінального судочинства взагалі та особливості статусу підсудного зокрема буде неповним без дослідження інституційного механізму, за допомогою якого його норми втілюються в життя. Цей механізм складають судові та позасудові органи, які доповнюють їх. Крім того, можна говорити про те, що такий інституційний механізм складають як органи міжнародного, так і національного правосуддя. Проте, зважаючи на характер цього дослідження, його мету, ми зупинимося лише на аналізі міжнародних органів.

Міжнародне кримінальне правосуддя, являє собою діяльність щодо застосування міжнародного права, тих його юридичних норм і принципів, які мають основоположне значення для забезпечення миру, захисту особи та життєво важливих інтересів міжнародного співтовариства від особливо небезпечних для людської цивілізації порушень принципів і норм міжнародного права. Міжнародне кримінальне правосуддя відрізняється від інших напрямів міжнародного співробітництва рядом ознак, що характеризують його як самостійну галузь міжнародного співробітництва, специфічних саме для нього. Коротко звернемося до цих ознак:

1. Міжнародне кримінальне правосуддя здійснюється тільки органами міжнародного правосуддя – судами (незалежно від їх конкретного найменування), спеціально заснованими для його здійснення у справах щодо міжнародних злочинів, або спеціально наділеними юрисдикцією для цього. Ці суди неоднакові за правовими основами заснування та діяльності, мають певні відмінності юрисдикційного та організаційного характеру. Разом із тим, тільки судді цих органів на підставі міжнародно-правових документів наділені повноваженнями здійснювати на міжнародному рівні правосуддя в кримінальних справах про міжнародні

злочини. Ніяким іншим органам міжнародної спільноти повноваження здійснювати правосуддя у справах про міжнародні злочини не належать.

2. Міжнародне кримінальне правосуддя має свої специфічні цілі, які міжнародне співтовариство ставить перед ним. Так, Резолюція Ради Безпеки ООН 827 (1993) від 25 травня 1993 [10] проголосила такими цілями: 1) покласти край злочинам (порушенням міжнародного гуманітарного права та ін.) і вжити ефективних заходів з метою передання суду осіб, відповідальних за ці злочини; 2) забезпечити судове переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права; 3) сприяти відновленню та підтриманню миру; 4) сприяти забезпеченню припинення та ефективного виправлення таких порушень.

Згідно з Резолюцією 955 (1994), прийнятої Радою Безпеки ООН 8 листопада 1994 [11] цілями міжнародного кримінального правосуддя є: 1) покласти край злочинам геноциду та іншим систематичним, широкомасштабним і кричущим порушенням міжнародного гуманітарного права; 2) вжити ефективних заходів для притягнення до суду осіб, відповідальних за них; 3) сприяти процесу національного примирення, відновлення та підтримання миру; 4) сприяти забезпеченню припинення та ефективного виправлення таких порушень.

Згідно з Угодою між Організацією Об'єднаних Націй та урядом Сьєрра-Леоне про заснування Спеціального суду щодо Сьєрра-Леоне [12] метою створення останнього проголошено судове переслідування осіб, які несуть головну відповідальність за вчинення серйозних порушень міжнародного гуманітарного права та злочинів згідно з законодавством Сьєрра-Леоне.

Преамбула ст.1 Римського статуту Міжнародного кримінального суду так визначає ці цілі: 1) міжнародний кримінальний суд «є постійним органом, уповноваженим здійснювати юрисдикцію щодо осіб, відповідальних за найсерйозніші злочини, що викликають стурбованість міжнародного співтовариства»; 2) злочини, що викликають стурбованість усього міжнародного співтовариства, не повинні залишатися безкарними; 3) їх дієве переслідування повинно бути забезпечене як заходами, прийнятими на національному рівні, так і активізацією міжнародного співробітництва; 4) покласти край безкарності осіб, що вчиняють такі злочини, і тим самим сприяти попередженню подібних злочинів.

Такі ж цілі, безумовно, стоять перед усім міжнародним співтовариством і його окремими суб'єктами. Але ці цілі специфічні для органів міжнародного кримінального правосуддя остільки, оскільки вони засновані, організовані та діють саме для їх вирішення. Досягнення цих цілей визначає весь зміст діяльності органів міжнародного кримінального правосуддя, в той час як для інших учасників міжнародного співробітництва вони не є домінуючими.

3. Міжнародне кримінальне правосуддя здійснюється шляхом розгляду та вирішення міжнародними судами (незалежно від їх назви та конкретної організаційної форми) кримінальних справ щодо міжнародних злочинів. При цьому вирішення міжнародним судом кримінальної справи полягає в тому, що суд: встановлює факти вчинення міжнародних злочинів, що становлять предмет дослідження у справі; дає цим фактам юридичну оцінку, застосовує норми міжнародного права, що передбачає ці факти; визначає юридичні наслідки, які випливають із застосування норм міжнародного права до встановлених фактів, тобто засуджує та карає особу винну в порушенні відповідних норм міжнародного права або виправдовує невинну особу.

4. При здійсненні міжнародного кримінального правосуддя розгляд і вирішення справ щодо міжнародних злочинів провадиться в певних, встановлених джерелами міжнародного права формах, в процесуальному порядку, визначеному міжнародним правом.

У міжнародно-правових документах, відповідних правилах процедури та доведення, а в ряді випадків, і в застосовному національному законодавстві встановлюються детально регламентовані форми, в яких здійснюється діяльність органів, що провадять міжнародне кримінальне правосуддя.

Форми судового розгляду, порядок процесу характеризується тим, що в діяльності судів, які розглядають та вирішують справи щодо міжнародних злочинів, беруть участь ряд осіб, наділених певними правами та несуть відповідні їм обов'язки – учасники міжнародного кримінального судочинства: суд, обвинувач (прокурор), захисник, обвинувачений

(підозрюваний), підсудний. При цьому, склад учасників кримінального процесу з боку суду, обвинувачення та захисту є міжнародним.

Як уже зазначалося, міжнародне кримінальне правосуддя здійснюють органи міжнародного кримінального правосуддя. На сьогоднішній день відомі наступні інституційні моделі їх створення, формування, правового регулювання, організації і діяльності:

1. Міжнародні кримінальні трибунали *ad hoc*, створювані Радою Безпеки в якості допоміжних органів;
2. Змішані (гібридні) трибунали (суди) двох видів: створювані відповідно або на основі договорів держав з ООН та сформовані тимчасовими адміністраціями ООН на територіях держав, де проводяться миротворчі операції;
3. Національні суди, до юрисдикції яких віднесено розгляд справ щодо міжнародних злочинів за участю міжнародних суддів та інших учасників кримінального судочинства;
4. Міжнародний кримінальний суд [13].

Як наголошується в ряді документів ООН, Міжнародний кримінальний суд «є основним елементом системи міжнародного кримінального правосуддя, яка включає національні суди, міжнародні суди та гібридні суди, в яких є як національний, так і міжнародний компоненти. Ці органи міжнародного правосуддя тісно пов'язані із зусиллями щодо встановлення та підтримання міжнародного миру та безпеки» [14].

Незважаючи на відмінності в правових засадах заснування та діяльності, юрисдикції та організації, всі органи, що здійснюють міжнародне кримінальне правосуддя, володіють загальними ознаками.

1. Їх створення, наділення юрисдикцією для здійснення правосуддя у справах щодо міжнародних злочинів, включення до кола учасників кримінального судочинства міжнародних суддів, прокурорів, захисників спочатку обумовлено волевиявленням міжнародної спільноти, об'єднаної Організацією Об'єднаних Націй. Всі зазначені вище органи засновані або сформовані за неодмінної участі в тій чи іншій формі ООН: 1) Міжнародні кримінальні трибунали *ad hoc* щодо колишньої Югославії і Руанди – Радою Безпеки ООН; 2) змішані (гібридні) Спеціальний суд по Сьєрра-Леоне та Спеціальний трибунал по Лівану – на підставі договорів цих держав з ООН; 3) змішані (гібридні) суди в Косово та в Східному Тиморі засновані та діють на підставі нормативних правових актів, виданих тимчасовими адміністраціями ООН, сформованими в рамках відповідних миротворчих операцій; 4) національні суди Боснії і Герцеговини та Камбоджі, до юрисдикції яких віднесено правосуддя у справах щодо міжнародних злочинів за участю міжнародних суддів та інших учасників кримінального судочинства, також створені, а їх склад формується за участі та сприяння ООН; 5) Міжнародний кримінальний суд заснований під егідою ООН.
2. Матеріально-правовою основою міжнародного кримінального правосуддя, що відправляється цими органами, є міжнародні договори, які встановлюють злочинність і караність міжнародних злочинів, а також принципи міжнародного кримінального права, визнані міжнародним співтовариством.
3. До їх предметної юрисдикції віднесені найбільш тяжкі злочини, які викликають стурбованість міжнародного співтовариства, а саме: злочини геноциду, злочини проти людяності та військові злочини. В окремих випадках їх юрисдикційна сфера доповнюється злочинами за внутрішньодержавним правом окремих країн.
4. Територіальна юрисдикція органів міжнародної кримінальної юстиції обмежена: або територією держави-учасника, або держав, на території яких вчинено злочини, віднесені до їх предметної юрисдикції, і навані в статутних документах.
5. Органи міжнародної кримінальної юстиції наділені універсальною персональною юрисдикцією: ними до кримінальної відповідальності можуть бути притягнуті будь-які фізичні особи за вчинення злочинів, віднесених до їх предметної юрисдикції.
6. Склади цих міжнародних судових органів є інтернаціональними. Навіть у випадках створення деяких з них на базі національних органів юстиції забезпечується обов'язкова участь

у здійсненні правосуддя міжнародних (іноземних) суддів. При змішаному складі суддівського корпусу, у прийнятті рішень щодо конкретних кримінальних справ домінують саме міжнародні судді.

7. Поряд із міжнародними суддями, учасниками судочинства є міжнародні прокурори (обвинувачі) та міжнародні захисники (адвокати).

8. Здійснення правосуддя цими судами реалізується, переважно, згідно з кримінально-процесуальними приписами, що містяться в документах, які належать до системи міжнародного, а не внутрішньодержавного права, тобто за правилами т.зв. міжнародного кримінального процесу. Основними його джерелами є Статути, а також Правила процедури та доказування відповідних судів. Разом із тим, залежно від особливостей їх створення юрисдикції, такі суди можуть керуватися приписами внутрішньодержавного кримінально-процесуального законодавства. Але з досить істотними застереженнями: 1) його норми повинні відповідати міжнародним стандартам здійснення правосуддя; 2) за відсутності необхідних розпоряджень у національному законодавстві підлягають застосуванню відповідні норми міжнародно-правових документів та рішень міжнародних судів.

9. Забезпечуючи міжнародний характер, судочинство здійснюється на доступній мові міжнародного спілкування (англійською, французькою) або з обов'язковим перекладом на них.

10. Будучи засновані на договорах чи інших рішеннях за участю ООН, ці суди не прив'язані жорстко до жодної внутрішньодержавної системи права, яка автоматично застосовувалася б до їх несудової, адміністративної та фінансової діяльності, чим забезпечується незалежність цих судових органів.

11. Діяльність цих органів міжнародного кримінального правосуддя фінансується за неодмінної участі Організації Об'єднаних Націй: 1) за рахунок внесків держав-учасниць установчого договору під егідою ООН (МКС); 2) за рахунок коштів бюджету ООН (МТКЮ і МКТР); 3) за рахунок добровільних внесків міжнародного співтовариства, збір яких веде Генеральний Секретар ООН; 4) на змішаній основі, коли бюджет судів формується як за рахунок держави суду, так і внесків міжнародного співтовариства, збір яких веде Генеральний Секретар ООН; 5) за рахунок бюджету держави суду, сформованого за участі ООН у силу проведення відповідних миротворчих операцій (Східний Тимор, Косово, Боснія і Герцеговина).

Таким чином, у генезисі ідеї міжнародної кримінальної юстиції можна виділити п'ять етапів: 1) зародження на доктринальному рівні; 2) розвиток на міждержавному рівні; 3) втілення, тобто створення перших міжнародних кримінальних трибуналів *ad hoc*; 4) розробка під егідою ООН проектів міжнародного кримінального суду і заснування ще двох трибуналів *ad hoc*; 5) створення постійного Міжнародного кримінального суду. Органи міжнародного кримінального правосуддя (міжнародної кримінальної юстиції) – це суди, засновані міжнародним співтовариством за участю Організації Об'єднаних Націй на підставі або на виконання міжнародних договорів. Вони в складі міжнародних суддів, за участю міжнародних обвинувачів і захисників, у процесуальному порядку, передбаченому міжнародно-правовими документами, здійснюють розгляд і вирішення по суті кримінальних справ щодо осіб, винних у вчиненні найбільш тяжких злочинів, що викликають стурбованість міжнародного співтовариства (міжнародних злочинів), а також у справах про інші злочини, віднесені до їх юрисдикції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпец И.И. Преступления международного характера / И.И. Карпец. – М.: Юрид. лит., 1979. – 411 с.
2. Schwarzenberger G. The Problem of an International Criminal Law / G. Schwarzenberger // International Criminal Law. – L., 1978. – 311 p.
3. Левин Ц.Б. Проблема ответственности в науке международного права / Ц.Б. Левин // Известия Академии наук СССР (отделение экономики и права). – 1946. – № 2. – С. 102-107.
4. Женевские конвенции о защите жертв войны. – М.: Известия, 1969. – 511 с.

5. Полторак А.И. Вооруженные конфликты и международное право / А.И. Полторак, Л.И. Савинский. – М.: Наука, 1976. – 876 с.
6. Watson J.S. Autointerpretation, Competence and the continuing validity of Article 2(7) of the U.N. Charter / J.S. Watson // American Journal of International Law, vol. 71. Wash. – 1977. – № 1. – P. 83-87.
7. Рыбаков Ю.М. Вооруженная агрессия – тягчайшее международное преступление / Ю.М. Рыбаков. – М.: Юрид. лит., 1981. – 311 с.
8. Schwarzenberger G. The Problem of an International Criminal Law / G. Schwarzenberger // International Criminal Law. – L., 1978. – 311 p.
9. Решетников Ф.М. Ответственность за преступления в международном праве / Ф.М. Решетников. – М.: Юрид. лит., 1994. – 128 с.
10. Документ ООН S/Res/827(1993), 25 May 1993.
11. Документ ООН S/RES/955 (1994), 8 November 1994.
12. Документ ООН S/2002/246, 8 March 2002. Добавление II.
13. Волеводз А.Г. Современная система международной уголовной юстиции: хрестоматия / А.Г. Волеводз, В.А. Волеводз. – М.: Изд.: «Юрлитинформ», 2009. – 536 с.
14. Доклад Международного уголовного суда. – Документ ООН A/60/177, 1 August 2005; Доклад Международного уголовного суда. – Документ ООН A/62/314, 31 August 2007.